

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗГЛЯДУ КЛОПОТАНЬ ПРО ВИЗНАННЯ ТА НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ

Окреслено основні проблеми, які виникають у процесі застосування окремих інноваційних технологій у разі подання до суду та розгляду клопотань про визнання та надання дозволу на примусове виконання іноземних судових рішень, а також висунення пропозицій для подолання наявних проблем. Використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи, зокрема діалектичний метод, метод системного аналізу, дедукції, індукції, синтезу, формально-логічний та догматичний метод тощо. Проаналізовано положення Цивільного процесуального кодексу України, які закріплюють право учасників справ на подання до суду документів в електронній формі. Виокремлено три основні проблеми, які стосуються права заявників на подання клопотань про визнання та надання дозволу на виконання іноземних судових рішень в електронній формі. Перша проблема стосується неузгодженості положень глав 1 та 2 Розділу IX Цивільного процесуального кодексу України, а саме – відсутності у главі 2 будь-якого посилання на наявність у заявника права на подання клопотання та додатків до нього в електронній формі. Друга проблема випливає зі змісту актуальної редакції ч. 5 ст. 466 Цивільного процесуального кодексу України, яка передбачає право на подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в електронній формі, але водночас встановлює суттєві обмеження для реалізації цього права. Зазначена норма не дає заявникам можливості реалізувати свої процесуальні права повною мірою та не зменшує формалізованість цивільного процесу. Третя проблема пов'язана з неоднаковим тлумаченням судами України норм цивільного процесуального законодавства та відсутністю єдиного підходу до визнання права заявників на подання документів до суду з використанням офіційної електронної адреси суду. Для розкриття окресленої проблематики наведено підходи місцевих судів та Верховного Суду, які демонструють відсутність сталого підходу та підтверджують висновки автора. Підкреслено важливість застосування широкого підходу до тлумачення законодавства, що регламентує порядок подання документів в електронній формі в умовах воєнного стану, що триває в Україні. Наведено пропозиції щодо розв'язання цих проблем.

Ключові слова: рішення іноземного суду, визнання рішення іноземного суду, звернення судового рішення до примусового виконання, інноваційні технології, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Вступ. Актуальність теми дослідження. Повномасштабна війна, яка з 24 лютого 2022 року триває на території України, актуалізувала питання безперешкодного доступу громадян до правосуддя. Законом України "Про правовий режим воєнного стану" передбачена заборона на скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства. Правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами, які продовжують діяти в межах, передбачених Конституцією та законами України [2, ст. 12–2].

Таким чином, під час дії воєнного стану основоположне право особи на судовий захист та відповідний обсяг процесуальних прав залишається непорушним.

Водночас на практиці постає низка проблем, які не дозволяють учасникам судових справ повною мірою реалізовувати надані їм процесуальні права. Зокрема, існують проблеми з особистим прибуттям до суду, особистою або через представника участю у судовому засіданні, поданням процесуальних документів у паперовому вигляді поштою або через канцелярію суду тощо.

У межах статті пропонуємо проаналізувати проблематику застосування інноваційних технологій у розгляді судами України клопотань про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішень іноземних судів. Актуальність вибраної теми дослідження пояснюється тим, що значна частина клопотань про визнання та надання дозволу на виконання іноземних судових рішень подається громадянами іноземних держав, які в умовах воєнного стану, що триває в Україні, мають істотні труднощі в реалізації своїх процесуальних прав. Одним зі шляхів подолання таких труднощів є застосу-

вання інноваційних технологій, які дозволяють учасникам справ ініціювати судові процеси і брати повноцінну участь у розгляді справ віддалено.

Метою дослідження є окреслення основних проблем, які виникають у процесі застосування окремих інноваційних технологій під час подання до суду та розгляду клопотань про визнання та надання дозволу на примусове виконання іноземних судових рішень, а також висунення пропозицій для подолання наявних проблем. Для досягнення зазначеної мети було досліджено норми чинного законодавства України та проаналізовано національну судову практику та практику Європейського суду з прав людини. Було використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи, зокрема діалектичний метод, метод системного аналізу, дедукції, індукції, синтезу, формально-логічний та догматичний метод тощо. **Об'єктом дослідження** є правовідносини, що виникають у зв'язку із застосуванням інноваційних технологій у цивільних справах щодо визнання та надання дозволу на примусове виконання рішень іноземних судів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти інституту визнання та звернення до виконання іноземних судових рішень досліджували такі вчені, як О. М. Клименко, Д. А. Мінченко, Ю. Д. Притика, Ю. В. Черняк, С. Я. Фурса та інші. Питання застосування інноваційних технологій під час здійснення правосуддя та пов'язану з цим проблематику досліджували О. В. Бринцев, Ж. В. Васильєва-Шаламова, М. О. Гетманцев, І. О. Ізарова, І. В. Камінська, В. С. Мильцева та інші. Водночас комплексного наукового дослідження, яке розкривало б питання застосування інноваційних

технологій під час розгляду клопотань про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішень іноземних судів, на сьогодні не проведено.

Основні результати. Чинна редакція Цивільного процесуального кодексу (надалі – ЦПК) України закріплює окремі механізми, які дозволяють учасникам судових справ ефективно реалізовувати свої процесуальні права попри різні перешкоди.

Одним із найбільш дієвих механізмів є право на подання процесуальних документів у електронному вигляді. Згідно з ч. 5 ст. 43 ЦПК України документи (зокрема й процесуальні документи, письмові та електронні докази тощо) можуть подаватися до суду, а процесуальні дії вчинятися учасниками справи в електронній формі з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [1, ст. 43].

Відповідно до положень ч. 8 ст. 43 ЦПК України, якщо документи подаються учасниками справи до суду або надсилаються іншим учасникам справи в електронній формі, то такі документи скріплюються електронним цифровим підписом учасника справи (його представника) [1, ст. 43].

Проблемні питання нормативного закріплення права на подання клопотань в електронній формі. Розгляд питання про визнання та звернення до примусового виконання на території України рішення іноземного суду ініціюється відповідним клопотанням заявника, яке останній подає до місцевого суду за місцем проживання або перебування боржника у справі. Для іноземних рішень, які підлягають примусовому виконанню, окрім визнання, потрібно отримати дозвіл українського суду і на виконання такого рішення на території України.

Розгляд клопотань про визнання рішень, які підлягають примусовому виконанню, здійснюється за правилами, визначеними Главою 1 Розділу IX ЦПК України. Глава 2 вказаного розділу регламентує порядок розгляду клопотань про визнання рішень іноземних судів, які не підлягають примусовому виконанню.

Далі на прикладі положень вказаних глав ЦПК України розглянемо, яким чином врегульовано право заявників на подання клопотання та додатків до нього в електронному вигляді.

Стаття 466 ЦПК України встановлює порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Як передбачено ч. 1 вказаної статті, клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду подається у письмовій формі. Ч. 3 встановлює перелік документів, які треба додавати до клопотання, серед них а) засвідчена в установленому порядку копія рішення іноземного суду, про примусове виконання якого подається клопотання; б) офіційний документ про те, що рішення іноземного суду набрало чинності (якщо це не зазначено в самому рішенні); в) документ, який засвідчує, що сторона, стосовно якої постановлено рішення іноземного суду і яка не брала участі в судовому процесі, була належним чином повідомлена про дату, час і місце розгляду справи; г) документ, що визначає, у якій частині чи з якого часу рішення іноземного суду підлягає виконанню (якщо воно вже виконувалося раніше); д) документ, що посвідчує повноваження представника (якщо клопотання подається представником); е) засвідчений відповідно до законодавства переклад перелічених документів українською мовою або мовою, передбаченою міжнародними договорами України [1, ст. 466].

Зазначені документи вимагаються судом в тому випадку, коли міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не визначено переліку документів, що мають додаватися до клопотання, або за відсутності такого договору.

Відповідно до ч. 5 ст. 466 ЦПК України в разі подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в електронній формі документи, зазначені в пунктах 1–4 частини 3 цієї статті, можуть подаватися у копіях, проте заявник повинен надати такі документи до суду до початку судового розгляду вказаного клопотання. У разі неподання вказаних документів клопотання повертається без розгляду, про що судом постановляється відповідна ухвала [1, ст. 466].

Щодо обмеження права на подання клопотань в електронній формі. Із зазначеного вище вбачається, що законодавець закріпив право заявника на подання клопотання та додатків до нього в електронній формі. Поряд з цим ч. 5 ст. 466 ЦПК України закріплює і суттєві обмеження цього права. У тому разі, коли заявник вирішив скористатися своїм правом на подання додатків до клопотання у електронній формі, до початку судового засідання йому потрібно буде подати до суду додатки (крім повноважень представника та перекладів) і в паперовому вигляді. Недотримання такого порядку подання документів матиме безальтернативним наслідком повернення клопотання без розгляду.

Наведена вимога закону видається такою, що фактично нівелює право заявника на подання документів в електронній формі та загальну тенденцію диджиталізації цивільного процесу. За ч. 5 ст. 466 ЦПК України право заявника на подання документів в електронній формі обмежується в часі та реалізується виключно до початку судового розгляду клопотання. Варто погодитися з авторами коментаря до ЦПК України, які підкреслюють, що закріплена в ч. 5 ст. 466 ЦПК України "диджиталізація" має фрагментарний характер та не зменшує формалізованості цивільного процесу, а лише додає зайвий етап для подання відповідних документів до суду [12, с. 946].

Варто зазначити, що ст. 472 ЦПК України, яка регламентує порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, яке не підлягає примусовому виконанню, узагалі не передбачає можливості подання клопотання та додатків в електронній формі. Така логіка законодавця видається дещо не зрозумілою з огляду на закріплення відповідного права для заявників за клопотаннями про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. При цьому ч. 1 ст. 472 ЦПК України встановлює, що клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, подається заінтересованою особою до суду в порядку, встановленому статтями 464–466 ЦПК України для подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду, з урахуванням особливостей, главою 2 Розділу IX [1, ст. 472]. З наведеної норми можна зробити висновок, що ч. 5 ст. 466 ЦПК України має застосовуватися у разі подання до суду та розгляду клопотань про визнання рішення іноземного суду, яке не підлягає примусовому виконанню. Однак ч. 2 ст. 472 ЦПК України закріплює перелік документів, які мають бути долучені до клопотання, таким чином, що не дає очевидної можливості витлумачити з цієї норми право заявника на подання клопотання з додатками в електронній формі.

Незважаючи на особливості нормативного закріплення права на подання документів в електронній формі у главах 1–2 розділу IX ЦПК України, заявники мають можливість скористатися відповідним правом, закріпленим у ст. 43 ЦПК України. Водночас інститут визнання та звернення до виконання рішення іноземних судів має свої специфічні особливості, які полягають, зокрема, у необхідності дослідження доказів, які мають іноземне походження, виготовлені, оформлені та посвідчені за кордоном. Зазначене вимагає як від учасників справ, так і від суду особливої уваги та компетенцій. Таким чином, ми вважаємо виправданим як закріплення права на подання документів в електронному вигляді, так і регламентування порядку реалізації такого права, у спеціальних нормах ЦПК України, що регулюють порядок подання клопотань про визнання або надання дозволу на виконання іноземних судових рішень. Проте чинна редакція норм ст. 466 та ст. 472 ЦПК України потребує внесення відповідних змін.

Щодо проблематики подвійного нормативного регулювання інституту визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземних судів. Інша проблема реалізації процесуального права на подання клопотань про визнання та звернення до примусового виконання рішень іноземних судів пов'язана з важливою особливістю інституту визнання та виконання іноземних судових рішень. Особливість полягає у тому, що зазначений інститут цивільного процесу характеризується подвійним нормативним регулюванням, а саме – регулюється як нормами міжнародного законодавства, ратифікованого Україною, так і нормами ЦПК України. При цьому в ч. 2 ст. 3 ЦПК України закріплений та визнаний примат міжнародного права. Тобто, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачено інші правила, ніж встановлені ЦПК України, то застосовуються правила міжнародного договору [1, ст. 3].

Постає логічне запитання про те, чи може застосовуватися ч. 5 ст. 466 або загальна норма ч. 5 ст. 43 ЦПК України у тому випадку, коли міжнародний договір України з іноземною державою, рішення суду якої запитується до виконання, не містить положень про право на подання клопотання та додатків до нього в електронній формі. З огляду на те, що більшість міжнародних договорів України, які закріплюють взаємні зобов'язання держав щодо виконання судових рішень, укладалися кілька десятиліть тому і не містять жодних умов про застосування інноваційних технологій, відповідь на це запитання видається доволі не однозначною.

З урахуванням спрямованості цивільного процесу України на спрощення доступу до суду, диджиталізацію та всебічне застосування інноваційних технологій, вважаємо, що як ч. 5 ст. 43, так і ч. 5 ст. 466 ЦПК України, які передбачають право заявників на подання до суду процесуальних документів разом з додатками в електронній формі, можуть застосовуватися судами і в разі відсутності в міжнародному договорі посилання на такий спосіб подання документів. У цьому разі вважаємо виправданим застосування розширювального тлумачення положень міжнародних договорів України, що відповідає завданню та основним засадам цивільного судочинства. У міжнародному публічному праві загальноновизнаним вважається підхід, за яким процедури визнання та виконання іноземного судового рішення встановлюються законодавством запитуваної держави.

Відповідно, і форма (спосіб подання) клопотання та додатків до нього, на наш погляд, може визначатися правом запитуваної держави, за умови відсутності в міжнародному договорі положень, які прямо суперечать внутрішньому законодавству.

Щодо можливості подання клопотань шляхом їх направлення на електронну адресу суду. Це ще одна проблема, яка нерідко виникає в процесі реалізації права на подання до суду документів у електронній формі, стосується способу такого подання.

Відповідно до абз. 2 ч. 8 ст. 14 ЦПК України особи, які зареєстрували офіційні електронні адреси в ЄСІТС, можуть подати процесуальні, інші документи, вчинити інші процесуальні дії в електронній формі виключно за допомогою ЄСІТС з використанням власного електронного цифрового підпису, прирівняного до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронний цифровий підпис" [1, ст. 14].

Водночас з огляду на недосконалість окремих модулів ЄСІТС, на практиці учасники справ доволі часто направляють документи безпосередньо на електронну адресу суду. Якщо направлені на електронну адресу документи скріплені електронним цифровим підписом, це дозволяє суду належним чином ідентифікувати відправника документів.

Як свідчить судова практика, суди по-різному трактують питання про те, як учасники справи можуть реалізувати своє право на подання документів у електронній формі і чи допускається направлення документів на електронну адресу суду без використання ЄСІТС.

В Єдиному реєстрі судових рішень можна знайти ухвали, якими суди залишають клопотання без розгляду та повертають їх заявникам на тій підставі, що клопотання та додатки до нього були відскановані та направлені на електронну адресу суду, а не подані через підсистему "Електронний суд".

Суд при цьому зазначає, що заявникові необхідно подати клопотання та додати до нього матеріали в паперовій формі або направити вказане клопотання, скориставшись підсистемою "Електронний суд" [10].

Проте існує і протилежна практика, коли суд приймає до розгляду клопотання, що разом з додатками у вигляді сканованих копій було направлено на електронну адресу суду та скріплене електронним цифровим підписом. Наприклад, у межах справи № 639/8233/21 03 грудня 2021 року заявник направив на електронну адресу Жовтневого районного суду м. Харкова клопотання про визнання та надання дозволу на примусове виконання на території України рішення іноземного суду. Перевіривши підсудність справи, ухвалою від 07 грудня 2021 року суд відкрив провадження у справі. В ухвалі про відкриття провадження у справі суд роз'яснив заявникові, що в разі неподання доданих до клопотання документів у паперовій формі до початку розгляду клопотання, воно буде повернуто заявникові без розгляду.

02 лютого 2022 року на адресу суду від заявника надійшло клопотання про надання додаткових документів, а саме – засвідченої в установленому законом порядку копії рішення суду, про визнання якого клопотав заявник. У процесі розгляду справи суд, застосувавши норми міжнародного договору, який регулює спірні правовідносини (Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року), встановив, що заявником не було додержано вимог подання клопотання, не було надано

документ, з якого випливає, що сторона, проти якої було ухвалено рішення і яка не брала участі в процесі, була належним чином і вчасно викликана в суд, а в разі її процесуальної недієздатності була належним чином представлена. Ураховуючи викладене, суд дійшов висновку, що клопотання про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду слід повернути без розгляду [11].

Попри кінцеве судові рішення у цій справі, на її прикладі можна побачити, що місцевий суд визнав право заявника на подання клопотання саме шляхом його направлення на електронну адресу суду, що свідчить про застосування судом розширювального тлумачення процесуального закону.

У контексті цього питання варто зазначити, що 22 червня 2022 року Верховний Суд (надалі – ВС) у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду в ухвалі щодо справи № 204/2321/22 розглянув питання допустимості подання до суду документів у електронній формі без використання ЄСІТС шляхом направлення скріплених електронним цифровим підписом документів на електронну адресу суду [6].

Касаційна скарга за вказаною справою була мотивована, зокрема, шляхом здійснення посилання на постанову ВС від 03 травня 2022 року у справі № 205/5252/19, у якій суд касаційної інстанції визнав можливим подання документів на офіційну електронну адресу суду та зазначив, що подані в електронній формі процесуальні заяви вважаються належним чином підписаними в разі їх скріпленням електронним цифровим підписом [7]. У зазначеній постанові було зроблено посилання на правові висновки, викладені в попередніх постановках ВС, зокрема на висновок із постанови від 30 березня 2021 року у справі № 530/544/16, згідно з яким чинне процесуальне законодавство не забороняє учаснику справи звернутися з процесуальними документами до суду шляхом направлення їх на офіційну електронну адресу суду з обов'язковим скріпленням їх власним електронним цифровим підписом учасника справи [8].

Варто зазначити, що у практиці ВС зустрічається і протилежний підхід. Наприклад, Велика Палата ВС висловлювала позицію, згідно з якою альтернативою оригінальним (паперовим) та підписаним заявником процесуальним документам можуть бути лише документи, подані через "Електронний суд" [9]. Відповідні висновки містяться, зокрема, у постановках від 3 червня 2021 року у справі № 9901/82/21 та від 10 лютого 2021 року у справі № 9901/335/20.

Зазначене свідчить про те, що єдності в підході до визнання права заявників на подання процесуальних документів шляхом їх направлення на електронну адресу суду немає навіть серед суддів, судових колегій та палат ВС. Такий стан речей суперечить принципу правої визначеності, що, за висновками Європейського суду з прав людини (надалі – ЄСПЛ), є одним із фундаментальних аспектів верховенства права [3, § 61]. За підходом ЄСПЛ, якщо конфліктна практика розвивається в межах одного з найвищих судових органів країни, цей суд сам стає джерелом правової невизначеності, таким чином підриває принцип правової визначеності та послаблює довіру громадськості до судової системи [4, § 123]. Однією з вимог до судових рішень, незалежно від виду судочинства, є їх розумна передбачуваність [5, § 36].

Повертаючись до висновків ВС, викладених в ухвалі від 22 червня 2022 року у справі № 204/2321/22,

слід зазначити, що ВС відступив від висновків, викладених у низці попередніх постановок різних касаційних судів (від 12 серпня 2021 року у справі № 200/6370/20, від 21 грудня 2019 року у справі № 910/12245/19, від 17 червня 2020 року у справі № 910/8423/19, від 07 жовтня 2021 року у справі № 904/4137/20). У зазначених постановках право на подання документів в електронній формі обмежувалося виключно використанням "Електронного суду".

В ухвалі від 22 червня 2022 року ВС зазначив, що ніхто не може бути обмежений у праві на доступ до правосуддя, яке охоплює можливість особи ініціювати судовий розгляд та брати безпосередню участь у судовому процесі, або позбавлятися такого права. Відмова суду в прийнятті позовних заяв, скарг, оформлених відповідно до процесуального закону, є порушенням права на судовий захист, яке згідно статті 64 Конституції України не може бути обмежене, навіть в умовах воєнного стану [6].

На думку ВС, слід розмежовувати спосіб звернення до суду із вимогами до оформлення процесуального документа. Якщо електронний документ підписаний накладенням електронного підпису, який забезпечує ідентифікацію особи, але електронний підпис накладений без використання підсистем ЄСІТС, а процесуальний документ направлений на офіційну електронну адресу суду, то відсутні правові підстави стверджувати, що такий електронний документ не підписаний. Протилежний підхід нівелює приписи про юридичну силу електронного документа та суперечить ч. 1 ст. 8 Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" [6].

Вимога про звернення до суду через підсистему ЄСІТС не є вимогою належного оформлення процесуального документа. За своєю суттю – це лише один зі способів звернення до суду, який з урахуванням системного тлумачення абз. 2 ч. 8 ст. 14 ЦПК України, ч. 5–6 ст. 43 ЦПК України є обов'язковим виключно для осіб, які зареєстрували офіційні електронні адреси в ЄСІТС [6].

На наш погляд, цілком обґрунтованим видається висновок ВС, згідно з яким звернення особи до суду через офіційну електронну адресу суду з процесуальним електронним документом, який підписано електронним цифровим підписом, є належним та правомірним способом безпосереднього звернення до суду, який нічим не відрізняється від звернення до суду через канцелярію або традиційними засобами поштового зв'язку і має кваліфікуватися саме як безпосереднє звернення до суду. Наявність у судів офіційних електронних адрес, з урахуванням принципу пропорційності, свідчить, що направлення підписаного електронного процесуального документа на офіційну, загальновідому, електронну адресу суду є безпосереднім зверненням до суду з письмовим документом та зумовлює обов'язкове прийняття судами електронних процесуальних документів, які направлені на офіційну електронну адресу суду та відповідають вимогам ч. 8 ст. 43 ЦПК України.

Варто погодитися з І. О. Ізаровою, яка визнає необхідність спрощення комунікації між судом та учасниками процесу. На думку науковиці, доступність правосуддя є істотною еволюційною цінністю, а нагальним завданням науки є пошук рішень для подальшого спрощення судового процесу та його наближення до людини, яка прагне правосуддя [13, с. 79].

З урахуванням наведеного вище підходу ВС, можна дійти висновку, що альтернативним способом звернення заявників до суду із клопотаннями про визнання або зве-

нення до виконання іноземних судових рішень є звернення з відповідними клопотаннями в електронній формі з обов'язковим їх скріпленням власним електронним цифровим підписом учасника справи та подання таких документів шляхом направлення на офіційну електронну адресу відповідного суду. З урахуванням положень ст. 64 ЦПК України, подавати клопотання таким чином можуть і уповноважені представники заявників.

Висновки. На наш погляд, варто зробити зміни в чинну редакцію ч. 5 ст. 466 ЦПК України та виключити з неї положення, яке стосується обов'язку заявника подати паперові примірники додатків до клопотання до початку судового розгляду. Натомість вважаємо за доцільне передбачити у ч. 5 ст. 466 ЦПК України право суду витребувати в заявника оригінали (паперові примірники) документів, поданих у електронній формі, у тому випадку, коли в суду з'являється сумнів в достовірності таких документів або коли обґрунтоване клопотання про витребування оригіналів (паперових примірників) заявить боржник. Такий підхід повністю відповідає інтенсивній диджиталізації судочинства та інших суспільних процесів, яка в умовах воєнного стану набуває особливого значення для забезпечення прав та свобод людини і громадянина;

Вважаємо за доцільне пропонувати доповнити ст. 472 ЦПК України частиною 3, яка буде передбачати право заявника на подання клопотання з додатками в електронній формі. Зазначена зміна направлена на усунення наявної прогалини в законодавстві, яка призводить до неоднакового тлумачення закону, прийняття протилежних за своїм змістом судових рішень та порушує принцип правової визначеності;

В умовах повномасштабної війни, що триває в Україні, особливої важливості набуває забезпечення плюралізму способів звернення до суду. З урахуванням дослідженої судової практики, вважаємо, що заявники та інші учасники справ мають гарантоване процесуальним законодавством України право на звернення до суду шляхом направлення відповідних клопотань або заяв в електронній формі. При цьому спосіб реалізації такого права не може обмежуватися виключно використанням підсистеми "Електронний суд". На наш погляд, положення ч. 5 ст. 43 ЦПК України та ч. 5 ст. 466 ЦПК України варто тлумачити широко, враховуючи право заявників на подання процесуальних документів безпосередньо на офіційну електронну адресу суду. При цьому електронні документи мають бути оформлені та підписані відповідно до вимог чинного законодавства України.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40–41, 42, ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 20.08.22).
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 20.08.2022).
3. European Court of Human Rights. Case of BRUMARESCU v. ROMANIA № 28342/95. Strasbourg, 28.10.1999. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%2228342%22%22itemid%22%3A%22001-58337%22%7D> (дата звернення: 18.08.2022).
4. European Court of Human Rights. Case of LUPENI GREEK CATHOLIC PARISH AND OTHERS v. ROMANIA, № 76943/11. Strasbourg, 29.11. 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-169054%22%7D> (дата звернення: 18.08.2022).
5. European Court of Human Rights. Case of S.W. v. THE UNITED KINGDOM, № 20166/92. Strasbourg, 22.11.1995. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57965%22%7D> (дата звернення: 17.08.2022).

6. Ухвала Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду по справі № 204/2321/22 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 22.06.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104921879> (дата звернення: 17.08.2022).

7. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду по справі № 205/5252/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 03.05.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104282885> (дата звернення: 17.08.2022).

8. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду по справі № 530/544/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 30.03.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96006089> (дата звернення: 17.08.2022).

9. Постанова Великої Палати Верховного Суду по справі № 9901/82/21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 03.06.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97829125> (дата звернення: 17.08.2022).

10. Ухвала Броварського міськрайонного суду Київської області по справі № 361/990/21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 10.02.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94841852> (дата звернення: 17.08.2022).

11. Ухвала Жовтневого районного суду м. Харкова по справі № 639/8233/21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. 04.02.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102975248> (дата звернення: 16.08.2022).

12. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. Н. В. Василюк, Б. І. Гуляка, О. О. Кота. Київ : ВД "Дакор", 2021. 1028 с.

13. Ізарова І. О. Стандартизовані форми в цивільному судочинстві: як спростити комунікацію між судом і учасниками процесу // Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20 травня 2017 року) : в 3 т. / Редкол.: І. С. Гриценко (голова), І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2017. Т. 3. 304 с.

References:

1. Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny [Civil Procedure Code of Ukraine, Law of Ukraine] № 1618-IV (2004). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (in Ukrainian).
2. Pro pravovyy rehym voyennoho stanu: Zakon Ukrayiny [On the legal regime of martial law, Law of Ukraine] № 389-VII (2015) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (in Ukrainian).
3. European Court of Human Rights. Case of BRUMARESCU v. ROMANIA № 28342/95 vid 28.10.1999. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%2228342%22%22itemid%22%3A%22001-58337%22%7D>.
4. European Court of Human Rights. Case of LUPENI GREEK CATHOLIC PARISH AND OTHERS v. ROMANIA, № 76943/11 vid 29.11.2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-169054%22%7D>.
5. European Court of Human Rights. Case of S.W. v. THE UNITED KINGDOM, № 20166/92 vid 22.11.1995 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57965%22%7D>.
6. Ukhvala Kasatsynoho tsyvil'noho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 22.06.2022 po spravi № 204/2321/22. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104921879> (in Ukrainian).
7. Postanova Kasatsynoho tsyvil'noho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 03.05.2022 po spravi № 205/5252/19. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104282885> (in Ukrainian).
8. Postanova Kasatsynoho tsyvil'noho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 03.06.2021 po spravi № 9901/82/21. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97829125> (in Ukrainian).
9. Postanova Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu 03.06.2021 po spravi № 9901/82/21. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97829125> (in Ukrainian).
10. Ukhvala Brovars'koho mis'krayonnoho sudu Kyiv's'koyi oblasti vid 10.02.2021 po spravi № 361/990/21. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94841852> (in Ukrainian).
11. Ukhvala Zhovtnevoho rayonnoho sudu m. Kharkova vid 04.02.2022 po spravi № 639/8233/21. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovoykh rishen'. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102975248> (in Ukrainian).
12. Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ykraini: naykovo-praktichniy komentar (2021) [Civil Procedure Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary]. Kyiv: "Dakor". 1028 p (in Ukrainian).
13. Izarova, I. O. (2017) Standartyzovani formy v tsyvil'nomu sudochynstvi: yak sprostyty komunikatsiyu mizh sudom i uchasykamy protsesu [Standardized forms in civil proceedings: how to simplify communication between the court and the participants in the proceedings]. Kyiv. "Kyiv's'kyi universytet". 304 (in Ukrainian).

Received: 29.08.22

Revised: 05.09.22

Accepted: 16.09.22

M. Korniienko, PhD stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ACTUAL PROBLEMS OF APPLYING OF SOME INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF CONSIDERATION OF THE APPLICATIONS FOR RECOGNITION AND GRANTING OF PERMISSION FOR COMPULSORY ENFORCEMENT OF FOREIGN JUDGMENTS

The article is devoted to the problem of applying certain innovative technologies in the process of consideration by the courts of Ukraine of applications for recognition or granting of permission for compulsory enforcement of foreign judgments. The author analyses the provisions of the Civil Procedure Code of Ukraine that provide for the right of participants in cases to submit documents to the court in electronic form. Actual judicial practice of Ukrainian courts, both local and the Supreme Court, is also analyzed. The article highlights three main problems concerning the right of applicants to apply for recognition or enforcement of foreign judgments in electronic form. The first problem concerns inconsistencies in the provisions of Chapters 1 and 2 of Title IX of the Civil Procedure Code of Ukraine, namely the absence in Chapter 2 of any reference to the right of the applicant to file an application and its attachments in electronic form. The second problem arises from the content of the current edition of part 5 of article 466 of the Civil Procedure Code of Ukraine, which provides for the right to file an application in electronic form, but at the same time sets significant restrictions on the exercise of this right. This provision does not allow applicants to exercise their procedural rights in full and does not reduce the formalization of civil proceedings. The third problem relates to the unequal interpretation by Ukrainian courts of the provisions of civil procedure law and the lack of a unified approach to recognizing the right of applicants to submit documents to the court using the court's official e-mail address. Developing these issues, the author quotes judicial practice, which demonstrates the absence of a sustainable and unified approach and confirms the author's conclusions regarding the above-mentioned problems. Summarizing the research and practical analysis, the author stresses the importance of taking a broad approach to the interpretation of the legislation governing the procedure for filing documents in electronic form, in the current context of martial law in Ukraine. In the conclusion to the article, the author gives practical proposals for solving the three problems identified in the article.

Keywords: foreign judgment, recognition of a foreign judgment, enforcement of a judgment, innovative technologies, Unified Court Information and Telecommunication System.